

Alaikäisen omaisuuden hoitaminen

Alaikäisen eli alle 18-vuotiaan omaisuus kuuluu hänelle itselleen. Alaikäinen voi tehdä tavanomaisia ja pieniä oikeustoimia, kuten asioida kaupassa ja tehdä pieniä ostoksia. Alaikäinen, joka on täyttänyt 15 vuotta, voi itse määrätä siitä omaisuudesta, jonka hän on omalla työllään ansainnut. Hän voi päättää esimerkiksi siitä, kuinka käyttää kesätyöansionsa.

Alaikäisen omaisuudesta huolehtii kuitenkin hänen huoltajansa, joka toimii alaikäisen edunvalvojana. Jos alaikäisellä on kaksi huoltajaa, molemmat ovat edunvalvojia riippumatta siitä, kumman luona alaikäinen asuu. Heidän pitää huolehtia edunvalvojan tehtävistä yhdessä.

Hoida alaikäisen omaisuutta huolellisesti ja suunnitelmallisesti

Alaikäisen omaisuutta ovat esimerkiksi

- hänelle annetut lahjat ja hänen nimiinsä säästetyt varat
- hänen osuutensa jakamattoman kuolinpesän varoista
- hänelle maksettu vakuutuskorvaus, eläketulot, vahingonkorvaus ja sijoitusomaisuus
- omaisuudesta saatu tuotto, kuten korko-, osinko- ja vuokratulot.

Alaikäisen omaisuutta voi käyttää vain hänen omaksi hyödykseen ja hänen henkilökohtaisiin tarpeisiinsa.

Säilytä omaisuuden hoitoon liittyvät tiliotteet, tositteet ja asiakirjat. Näin voit aikanaan selvittää täysi-ikäistyneelle, miten olet hoitanut hänen omaisuuttaan.

Huomioi myös seuraavat asiat:

- Sijoita säästöön jäävä omaisuus turvallisesti ja alaikäisen nimiin. Esimerkiksi alaikäisen saama vakuutuskorvaus täytyy sijoittaa hänen nimissään olevalle pankkitilille tai muuhun hänen nimissään olevaan sijoituskohteeseen.
- Alaikäisen varoilla hankittavan omaisuuden, kuten mopon, täytyy olla alaikäisen nimissä.
- Alaikäisen varoja ei saa sekoittaa toisten varoihin.
- Et saa lainata alaikäisen varoja etkä lahjoittaa alaikäisen omaisuutta.
- Toimita Digi- ja väestötietovirastolle jäljennös perukirjasta liitteineen, jos alaikäinen tulee kuolinpesän osakkaaksi. Perukirja on toimitettava kuukauden kuluessa perunkirjoituksesta.

Vanhemmalla on elatusvastuu

Vanhempi vastaa lapsensa elatuksesta ja henkilökohtaisista tarpeista, kuten asumisesta, vaatetuksesta, ruoasta, koulutuksesta ja tavanomaisista harrastusmenoista. Alaikäiselle maksettavia perhe-eläkkeitä voidaan käyttää hänen elatukseensa. Ne voidaan ohjata joko alaikäisen tai huoltajan tilille. Alaikäisellä ei ole koskaan velvollisuutta osallistua vanhempiensa tai sisarustensa elatukseen.

Alaikäisen muuta varallisuutta ei voida käyttää hänen tavanomaisiin elinkustannuksiinsa ilman erityisiä perusteita. Erityinen peruste voi olla esimerkiksi huoltajan alentunut elatuskyky sairauden, työttömyyden tai vastaavan syyn takia. Alaikäisen eläkkeet pitää tallettaa alaikäisen nimiin, jos niitä ei tarvita alaikäisen elinkustannuksiin.

Jos alaikäisen omaisuus on yli 20 000 euroa

1. Ilmoita Digi- ja väestötietovirastolle, jos alaikäisen omaisuus ylittää 20 000 euroa velkoja vähentämättä.

Täytä Ilmoitus alaikäisen varoista ja veloista -lomake kuukauden kuluessa omaisuuden saamisesta.

Huomaa, että alaikäisen omaisuudeksi lasketaan myös osuus jakamattomaan kuolinpesään.

2. Virasto merkitsee rekisteriin alaikäisen edunvalvonnan.

Käytännössä merkintä tarkoittaa sitä, että huoltaja ilmoittaa alaikäisen omaisuuden hoitamisesta Digi- ja väestötietovirastolle näin:

- Hän laatii omaisuusluettelon alaikäisen varoista ja veloista. Se annetaan virastolle 3 kuukauden kuluessa alaikäisen rekisteriin merkitsemisen päätöksestä.
- Hän laatii vuosittain tilin alaikäisen omaisuuden hoitamisesta. Se annetaan virastolle 3 kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä eli viimeistään 31.3.

Voit tehdä omaisuusluettelon ja tilin helpoiten asiointipalvelussamme osoitteessa edunvalvonta.dvv.fi. Vuositilin laatiminen helpottuu, kun omaisuusluettelossa antamiasi tietoja hyödynnetään siinä pohjatietoina.

3. Hoida alaikäisen omaisuutta, kunnes hänestä tulee täysi-ikäinen.

Täysi-ikäisellä on oikeus omaan omaisuuteensa.

Tee vielä päätöstili kahden kuukauden kuluessa täysi-ikäistymisestä. Se laaditaan siltä ajalta, jolta ei ole aiemmin annettu tiliä. Päätöstiliä koskevat samat ohjeet kuin vuositiliä.

Jos alaikäisen omaisuuden arvo alenee pysyvästi alle 15 000, voit hakea rekisterimerkinnän poistamista

Merkinnän poistamisen jälkeen sinun ei tarvitse toimittaa vuositiliä. Tehtäväsi alaikäisen edunvalvojana kuitenkin säilyy, kunnes hän tulee täysi-ikäiseksi.

Merkintää ei poisteta rekisteristä, jos omaisuus on vähentynyt edunvalvojan toimenpiteistä, jotka eivät ole alaikäisen edun mukaisia.

Huoltaja ei voi edustaa alaikäistä kaikissa toimissa – tarvitaan sijainen

On useita tilanteita, joissa et voi toimia alaikäisen puolesta. Pyydä aina tällöin Digi- ja väestötietovirastoa määräämään itsellesi sijainen. Tarvittaessa myös käräjäoikeus voi määrätä edunvalvojalle sijaisen.

Tarvitset sijaisen seuraavissa tilanteissa:

- Vastapuolena on sinä itse, lapsesi, puoliso tai joku, jota edustat. Puolisolla tarkoitetaan aviopuolisoa ja yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa tai muussa parisuhteessa eläviä. Sukulaisiin rinnastetaan vastaavat puolisukulaiset.
- Sinun ja alaikäisen edut saattavat muuten joutua asiassa ristiriitaan keskenään.
- Olet estynyt hoitamaan tehtävääsi esimerkiksi sairauden tai pitkän poissaolon takia.

Jos sinulla on useampi alaikäinen lapsi, saat kuitenkin edustaa heitä kaikkia perinnönjaossa, jos lasten edut eivät ole ristiriidassa keskenään esimerkiksi perinnönjaossa esitettyjen vaatimusten takia.

Sijaiseksi voidaan määrätä yleinen edunvalvoja tai yksityishenkilö, joka ei ole esteellinen edustamaan alaikäistä. Hän edustaa alaikäistä vain siinä tehtävässä, johon hänet on määrätty. Sijaisen täytyy pitää kirjaa hänelle kuuluvista tehtävistä.

Esimerkiksi näissä tilanteissa tarvitset sijaisen:

- Olet alaikäisen kanssa osakkaana kuolinpesässä, jossa aiotaan tehdä ositus ja perinnönjako.
- Alaikäinen ja täysi-ikäinen lapsesi ovat osakkaana kuolinpesässä, jossa on tarkoitus tehdä perinnönjako. Tarvitset sijaisen, vaikka et olisi kuolinpesän osakas.
- Alaikäinen on osakkaana kuolinpesässä, johon kuuluva auto on tarkoitus myydä sinulle tai täysi-ikäiselle lapsellesi.
- Alaikäisen omaisuutta on tarkoitus myydä yhtiölle, jonka omistat.
- Jos sinun ja alaikäisen yhteistä omaisuutta on tarkoitus myydä, voit yleensä myydä omaisuutta molempien puolesta. Tarvitset sijaisen kuitenkin silloin, jos sinun ja alaikäisen edut ovat ristiriidassa.

Huoltaja tarvitsee viraston luvan merkittäviin alaikäisen puolesta tehtäviin asioihin

Tarvitset Digi- ja väestötietoviraston luvan tiettyihin toimiin, jotka teet alaikäisen puolesta. Luvan hakemisella varmistetaan, että toimi on alaikäisen edun mukainen. Hae lupaa etukäteen.

Lupa tarvitaan esimerkiksi

- asunnon tai kiinteistön ostoon tai myyntiin
- omaisuuden panttaamiseen
- muun lainan kuin valtion takaaman opintolainan ottamiseen
- ilman pesänjakajaa tehtävään ositus-, erottelu- ja/tai perinnönjakosopimukseen
- metsän myyntiin sekä tiettyjen sijoituskohteiden hankkimiseen
- rahalainan antamiseen alaikäisen puolesta
- silloin kun luvanvarainen oikeustoimi tehdään kuolinpesän nimissä ja pesän osakkaana on alaikäinen lapsi.

Jos et voi edustaa alaikäistä itse vaan tarvitset sijaisen, sijainen hakee lupaa.

Lupaa voi hakea asiointipalvelussamme osoitteessa edunvalvonta.dvv.fi.

Alaikäinen kuolinpesän osakkaana

Huomaa seuraavat asiat, jos alaikäinen on tullut kuolinpesän osakkaaksi:

- Jos testamentti loukkaa alaikäisen perintöoikeutta, sinun on vaadittava alaikäisen puolesta lakiosaa 6 kuukauden kuluessa siitä, kun perillisille on annettu tieto testamentista.
- Jos alaikäinen on saanut vakuutuskorvauksen, se on maksettava alaikäisen omalle tilille.
- Osuus kuolinpesään lasketaan alaikäisen omaisuudeksi riippumatta siitä, onko kuolinpesää jaettu vai ei. Jos perunkirjoitus on tehty, toimita perukirja meille kuukauden kuluessa perunkirjoituksesta, jos emme ole jo saaneet sitä.
- Alaikäiselle maksettavia perhe-eläkkeitä voidaan käyttää hänen elatukseensa. Ne voidaan ohjata joko alaikäisen tai huoltajan tilille.

Edunvalvojan palkkio

Huoltajana et voi periä palkkiota edunvalvojan tehtävästä. Sinulla on kuitenkin oikeus saada alaikäisen varoista korvaus tarpeellisista kuluistasi.

Edunvalvojan tehtävistä aiheutuneet maksut

Digi- ja väestötietovirasto perii maksun esimerkiksi luvan myöntämiseen liittyvistä päätöksistä ja tilintarkastuksista. Maksut ovat alaikäiselle kuuluvia kuluja.

Poikkeuksena on luvan hakemisesta aiheutunut maksu silloin, kun lupa liittyy kuolinpesän asioiden hoitoon. Se maksetaan kuolinpesän varoista.

Edunvalvojan täytyy toimia alaikäisen parhaaksi

Jos saamme tietoa epäasiallisesta toiminnasta, alamme selvittää asiaa.

Jos edunvalvoja aiheuttaa tehtävässään vahinkoa alaikäiselle tahallisesti tai huolimattomuuttaan, hän on velvollinen korvaamaan sen.